
Stenografisch verslag van een openbaar verhoor in het kader van de parlementaire ondervragingscommissie Ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen (POCOB) op 12 februari 2020 in de Enquêtezaal van het Logement te Den Haag.

Gehoord wordt: de heer Meijs (partner en trainer bij Factor Veiligheid), die wordt bijgestaan door mevrouw M. Meijs.

Aanvang: 16.19 uur

Voorzitter: Rog

Griffier: Sjerp

Aanwezige leden van de commissie: Van den Berge, Kuzu, Edgar Mulder, Van Raak, Rog, Schonis, Segers, Stoffer en De Vries.

De **voorzitter**: Ik heet u graag namens de parlementaire ondervragingscommissie van harte welkom in de Enquêtezaal. U bent oprichter van Factor Veiligheid en Artikel 1 in Actie. U heeft de commissie een notitie doen toekomen, waarvoor dank. Deze is inmiddels gepubliceerd op de website van de Tweede Kamer. In dit verhoor stelt de commissie u vragen over ongewenste beïnvloeding van maatschappelijke en religieuze organisaties in Nederland, zoals moskeeën, uit onvrije landen en hoe deze invloed kan worden doorbroken.

U wordt gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft aangegeven dat te bevestigen met de belofte.

In handen van de voorzitter legt de heer Meijs de belofte af.

De **voorzitter**: U staat nu onder ede. Wij bieden getuigen de gelegenheid om een korte verklaring af te leggen en u heeft aangegeven daar graag gebruik van te willen maken. Ik geef u daartoe nu de gelegenheid.

De heer **Meijs**: Dank u wel. Voordat ik dat doe, wil ik heel graag mijn respect, echt mijn grootste respect, uitspreken voor de heer Laaouej en mevrouw Harzi, die hier vanmiddag gesproken hebben. Ik heb enig gevoel en kennis over wat dit betekent wanneer zij beiden weer in hun gemeenschap terug zijn. Ik heb daar eigenlijk geen woorden voor, zo knap vind ik dat.

Ik wil hier graag spreken vandaag -- ik hoop dat ik daar ook op bevraagd wordt -- over wat ik zie gebeuren in scholen, bij de politie, in de wijken en in gevangenissen. In de samenleving, als het ware, waar heel veel heel erg goed gaat in Nederland -- we hebben een fantastisch mooi land -- maar waar ook veel onverdraagzaamheid is, waar ik steeds meer schuring tegenkom en waar ik vooral zie hoe professionals alleen staan daarin en hoe professionals vanuit klassieke organisaties gesteund worden in heel nieuwe vraagstukken. Die balans klopt niet meer. Ik zie dus hoe ze daar met hun beste bagage proberen om in die samenleving aan die schuring te werken. Bijvoorbeeld door zo'n inmenging als die uw commissie onderzoekt, zie je dat we daar niet op voorbereid zijn. Ik hoop dus dat we daar aandacht voor gaan hebben.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het verhoor zal worden afgenomen door de heer Van Raak. Ik geef het woord graag aan hem.

De heer **Van Raak**: Meneer Meijs, u bent oprichter van Factor Veiligheid. Kunt u aangeven wat dat voor organisatie is en wat u doet?

De heer **Meijs**: Ja. Factor Veiligheid is uitsluitend bezig met socialeveiligheidsvraagstukken in Nederland. Wij doen dat voor de politie en in het onderwijs. Wij doen een hoop op het gebied van het tegengaan van radicalisering. Dat doe ik in opdracht van Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering. Het werk in de scholen doen we vooral in opdracht van

Stichting School en Veiligheid. We doen dit werk dus eigenlijk alleen maar bij de overheid en bij semi-overheidsorganisaties. Dat is de kern, denk ik.

De heer **Van Raak**: Op die scholen gaan we uitgebreid in. Kunt u misschien meer algemeen de ontwikkelingen rondom radicalisering schetsen die u ziet vanuit uw bemoeienis met scholen, politie en gevangenissen?

De heer **Meijs**: Misschien mag ik kort een tijdslijn schetsen. Wat ik zie, is hoe we vanuit een samenleving die eigenlijk heel stevige institutionele waarden had -- de kerk, de vakbond, de plattelands- en huisvrouwenverenigingen -- zijn gekomen in een periode waarin blijkbaar die instituties met hun eigen doel op de loop zijn gedaan. De mensen hier in dit mooie land kregen het gevoel: dit is voor de yup, dat voelt niet meer goed. We zien een fase van individuele vrijheid ontstaan. We hebben vervolgens een crisistijd gekregen, waarin steeds meer ongenoegen, steeds meer verschil tussen rijk en arm, steeds meer terugtrekken van de overheid en steeds minder zicht op en controle over gingen ontstaan.

We hebben daarbij die internetrevolutie, die socialemediarevolutie gehad. Steeds minder interactie. Misschien mag ik daarop aanhaken. Wat er dan gebeurt, is dat een 15-jarige jongen die zwaar autistisch is, die een vluchtelingenachtergrond heeft, van wie vader en moeder gescheiden zijn en van wie de moeder regelmatig psychoses heeft, op zoek gaat naar een vader, want die heeft hij nodig in zijn leven, en een nieuwe vader vindt op internet. Dat is dan in dit geval Zakir Naik. In India staat hij op de terreurlijst dacht ik, uit mijn hoofd gezegd. Dan zie je wat er in het leven van zo'n jongen gebeurt. Dan zie je vervolgens ook hier weer hoe we met elkaar daar niet klaar voor zijn. Ik merk dat het me weer raakt als ik het hardop zeg. Laat ik u het voorbeeld even duiden. We zijn daar een halfjaar met allerlei specialisten omheen gaan staan. Iedereen met de allerbeste inzet. We hebben een halfjaar met elkaar gestreden om zijn internetgeschiedenis te mogen zien en dat is ons niet gelukt. Tot op het hoogste niveau bij de politie hebben we daar

overleg over gehad samen met School en Veiligheid en het is ons niet gelukt. We hebben dus ... Nou ja, dat zie ik gebeuren.

De heer **Van Raak**: Daar we komen we straks op terug, als we het over de maatregelen hebben. Het lijkt me goed om dit nu even te parkeren en er dan zeker op terug te komen. Heeft de algemene ontwikkeling die u schetst, die institutionele waarden die u ziet vervlakken, ertoe bijgedragen dat er meer invloed kan komen vanuit het buitenland, bijvoorbeeld vanuit de Golfstaten?

De heer **Meijs**: Ja. Er is hier voor mij ook al een aantal keren over gesproken, ook door mensen wier specialisme op de onderzoekkant veel groter is dan het mijne. Wat je ziet, is dat er op het moment dat groepen in de samenleving het gevoel hebben er niet bij te horen, weggeduwd te worden of omwille van het geloof of cultuur steeds vanuit de groep benaderd te worden in plaats van als mens, die groepen zich inderdaad veel meer thuis voelen bij het oorsprongsland, waar dat ook is, en, in dit geval, de mores van Turkije of de mores van het geloof, het herkomstgeloof. We zien dat we dus een grote kans hebben dat jonge mensen een enkele identiteitslaag -- we hebben heel veel identiteiten -- gaan uitvergroten. Als je met zo'n jongeman of jongedame gaat praten en vraagt "wie ben jij", krijg je als antwoord "ik ben moslim". Niet "ik ben zoon van", niet "ik ben ook buurjongen", niet "ik zit op de voetbalclub" en niet "ik studeer dit". Nee: ik ben moslim.

De heer **Van Raak**: Dit gaat dus over scholieren, jonge mensen, kinderen. U zegt dat ze andere waarden krijgen. Wat zijn dat dan voor waarden? Waar moeten we dan aan denken?

De heer **Meijs**: Dat zijn de waarden die ze hier voor hun gevoel niet krijgen. Dat zijn dus niet de democratische waarden, maar dat zijn de goddelijke waarden, dat zijn de goddelijke waarheden, dat zijn de waarheden waar je zelf geen enkele interpretatie van mag geven. Het zijn dus de waarheden zoals ze letterlijk geschreven staan. Niet in geschriften van nu, maar zoals ze bijvoorbeeld geschreven staan in de geschriften van 640. Dat betekent dat je

teruggebracht wordt naar een oorsprong die extreem ver afstaat van de omgeving waarin je leeft. Daarmee creëer je een vicieuze cirkel, want op het moment dat je dat gaat uitdragen, betekent dat dat de omgeving daar dus ook op gaat reageren. De schuring zorgt dus voor een bevestiging: "Zie je wel, dit is niet goed. Dit willen ze hier niet, terwijl hier toch gelijkheid en democratie is." Het zijn heel complexe menselijke processen die er dan gaan plaatsvinden.

Misschien nog één zin, sorry. Als ik dan de vraag stel aan mensen in de omgeving wie dan nog praat met deze jongeman, krijg je dus echt een heel eenzijdig beeld: niemand, alleen de bubbel waarin die jongeman of jongedame zich bevindt.

De heer **Van Raak**: Moeten we dan bijvoorbeeld denken aan dat wat Allah voorschrijft, wat in de Koran staat, belangrijker is dan wat de Nederlandse overheid of de Nederlandse wet zegt?

De heer **Meijs**: Ja. Want dat zijn wetten die door mensen gemaakt zijn, dus die hebben natuurlijk een heel andere waarde. Sterker nog, als je bijvoorbeeld de salafistische prediker van de alFitrah moskee in Utrecht hoort spreken, hoor je dat hij letterlijk tegen een zaal mensen zegt: je moet het volgende voorstellen -- hij zegt erbij: dit gaat vreemd voor jullie klinken -- maar als je langs de kerk loopt, dien je je gewaad af te wenden, want je weet dat daar afgoderij, sjirk, plaatsvindt.

De heer **Van Raak**: Dan hebt u het over de heer Salam?

De heer **Meijs**: Ja.

De heer **Van Raak**: Hebt u nog meer van dit soort voorbeelden van die parallelle samenleving of bubbel, zoals u die noemt, waarin mensen terecht komen?

De heer **Meijs**: Ik heb gesprekken gevoerd, nadat men mij dat gevraagd heeft, met een Marokkaans moskeebestuur, een Turks moskeebestuur, de gemeente en een salafistische stichting. Van die salafistische stichting kwamen, uit mijn hoofd gezegd, drie of vier jonge bestuursleden. Daar komt dan een wereld de ruimte binnen die, denk ik, voor haast iedereen hier volledig onbegrijpelijk is, die volledig buiten ons denkkader staat. Op het moment dat er een twijfel geuit wordt, bijvoorbeeld over de uitspraken die iemand doet, hoor je een halve bladzijde Koran die geciteerd wordt en dan krijg je de vraag: wil je dan zeggen dat Allah liegt, is dat eigenlijk je antwoord? Dat betekent dat het gesprek tussen de moskeeën, de Turkse en Marokkaanse moskeeën, en deze salafistische stichting volledig langs elkaar en over elkaar heen gaat. Dat bereikt elkaar niet meer.

De heer **Van Raak**: Welke stichting is dat?

De heer **Meijs**: Wordt van mij verwacht dat ik die echt noem? Het was een salafistische stichting in Veenendaal. Ik kom nou even niet op de naam, oprecht niet. Maar ik kan u die aanleveren.

De heer **Van Raak**: Dank u wel. Hoort u dan ook geluiden vanuit deze parallelle samenleving dat mensen met een ander geloof of ongelovigen inferieur zijn en dat je als je met ongelovigen of andersgelovigen omgaat, besmet wordt? Zijn dat geluiden die u hoort?

De heer **Meijs**: Dat je besmet wordt. Dat er van je gevraagd wordt om dus niet met ongelovigen om te gaan, omdat je dan zelf eigenlijk ook afvallig bent. Dat onze democratie verketterd wordt en dat, wat we eerder al even benoemden, onze rechtsstaat dus eigenlijk niets voorstelt, omdat er maar één macht is en dat het dus ondenkbaar is dat je je in die democratie voegt. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor een organisatie -- ik spreek geen Arabisch, dus ik spreek het volledig fout uit -- Hizb ut-Tahrir in Nederland. Ik geloof ik niet dat ik de naam hier al heb horen vallen. Daar wordt klip-en-klaar geuit dat de intentie is om hier een islamitische staat te vestigen. Dat is hun

partijprogramma. Dit is overigens heel moeilijk aan mensen uit te leggen, als we het hierover gaan hebben. Ik benoem dat maar als de pijn van de democratie.

De heer **Van Raak**: Hoort u ook vanuit deze parallelle samenleving bijvoorbeeld dat je niet naar een agent hoeft te luisteren als deze agent geen moslim is?

De heer **Meijs**: Als deze agent geen moslim is. Of juist als die wel moslim is, hoef je daar niet naar te luisteren, want dan is het een verrader. Dat ligt er maar aan met wie je daarover spreekt.

De heer **Van Raak**: We begonnen de verhoren deze week met het hoofd van de AIVD, de heer Schoof. Hij sprak uit dat hij het begin zag van het ontstaan van parallelle samenlevingen in ons land. Als ik naar uw antwoorden luister, is er geen sprake meer van een begin, maar zijn we daar wellicht al verder in.

De heer **Meijs**: Dat vraagt u mij?

De heer **Van Raak**: Ja. Hoe ver zijn we voortgeschreden op dat pad?

De heer **Meijs**: Als ik bijvoorbeeld in het onderwijs ben, deel ik wat ik zie: is hier een rustsituatie, is hier sprake van ongemak en vervreemding, zie ik hier spanningen -- bij spanningen zou het gaan om negatieve beelden over en weer, over discriminatie of over segregatie -- of gaat het hier al over escalatie, dus gaat het over haat en over extreem denken?

Als je ziet hoeveel docenten het gevoel aan het krijgen zijn dat het niet meer lukt ... Laat ik twee voorbeelden geven, van twee scholen waar ik nu aan het begeleiden ben. Op één school weten bij klas 3 en 4 -- overigens om een andere reden, maar ook dat zijn allerlei ontsporingsprocessen die hiermee te maken hebben -- zelfs seniordocenten niet meer hoe ze het moeten doen. Een ander voorbeeld: een entreeschool waardoor ik op vrijdagmiddag gebeld

werd. Op het moment dat ik de telefoon opnam, kreeg ik meteen de reactie: Leon, je spreekt met -- toen gaf ze haar naam -- weet dat er zeven mensen nu in de conferencecall zitten. Daar was net een politiewagen met sirenes naartoe gegaan omdat jonge vluchtelingen moslima's aan het bedreigen waren omdat ze zich niet gedroegen zoals een moslima zich volgens hen hoorde te gedragen.

Dit zijn voorbeelden die ik zo veel tegenkom nu. Ik maak zelfs mee dat als ik met een groep docenten aan het werk ben -- dat is al geen uitzondering meer -- er docenten zijn die na een halfuur in tranen weglopen. Vervolgens onderbreken we het en gaan we even kijken wat er aan de hand was. Dan komt iemand terug en geeft aan: wat jij nu in een halfuur vertelt, is wat ik iedere dag meemaak en ik weet niet meer hoe ik het moet doen. Dan vertel ik die docenten in welke wereld ze staan. Dan gaat het er bijvoorbeeld over dat ik tegen docenten zeg: jullie kennen de wereld die voor je zit helemaal niet meer. Dan kijken ze me vreemd aan, logisch ook. Dan ga ik ze eens vertellen wat er voor ze zit, welk gesprek er onder tafel plaatsvindt, continu. Dat komt niet op tafel, omdat we het niet durven aan te spreken. Dus ja, die parallelle samenleving zie ik nu op steeds meer plaatsen ontstaan.

Misschien mag ik nog één voorbeeld geven, meneer Van Raak. Wij zijn in staat in dit land -- onbedoeld en met allemaal de beste intenties, door onze politiek als het gaat over sociale woningbouw en wijkenopbouw -- om bijvoorbeeld in een grote stad in Nederland een volledig islamitisch eiland te laten ontstaan. Laat ik het nog concreter maken. Daar staat een openbare basisschool. Ik heb u de vorige keer in het besloten verhoor gezegd dat dat een fantastische school is, dat daar magnifieke docenten zitten. Ik heb de vorige keer ook letterlijk tegen u gezegd -- ik zeg het nu nog een keer, want dat verdient ze -- dat ik op de directrice van die school professioneel verliefd ben, zó goed doet ze het. Op die openbare basisschool zit niet één niet-islamitisch kind. Wij zijn daarmee aan het werk gegaan. Dat is nodig, want wij brengen dus kinderen groot op dat islamitische eiland, van peuter tot en met 11-jarige in een volledig parallelle samenleving: daar is Nederland en dit zijn

wij. We hebben daar ouders -- dat zullen allemaal heel goede ouders zijn die heel veel liefde voor hun kinderen hebben -- die net zo veel afstand hebben tot die samenleving. Als we daar bijeenkomsten willen organiseren om te steunen en te versterken, moeten we aparte bijeenkomsten voor de vaders en aparte bijeenkomsten voor de moeders organiseren. Zo ver is die parallelle samenleving al aan het ontstaan. Ik schrik daarvan.

De heer **Van Raak**: Kunt u aangeven waar dat eiland is waar u het nu over hebt?

De heer **Meijs**: Utrecht.

De heer **Van Raak**: Kunt u ook aangeven om welke school het gaat?

De heer **Meijs**: Eh ... Nee, dat ga ik niet hardop zeggen. Ik wil u die informatie wel geven, maar ik ga het niet hardop zeggen.

De heer **Van Raak**: Dat is een goede afspraak, maar dan wil ik wel weten waarom u dat niet kunt zeggen.

De heer **Meijs**: Omdat dit zo kwetsbaar is. Omdat de polarisatie hier omheen zo groot is. Omdat de negatieve zelfbevestiging die ook hier weer uitgehaald kan worden, zo schadelijk is. Omdat mensen zo aan de haal gaan met welke uitspraak ik daar ook over doe, dat het schade aanricht aan die school. Ik heb net gezegd hoe ontzettend trots ik ben op wat daar gebeurt. Men verdient dat daar niet.

De heer **Van Raak**: Wat zouden de concrete gevolgen kunnen zijn als u de naam van die school wel zou noemen?

De heer **Meijs**: Dat is gissen, maar het zou zomaar eens kunnen betekenen dat de afstand van de ouders tot de school nog groter wordt. Het zou zomaar eens kunnen betekenen dat docenten voor gedrag komen te staan dat ook voor hun nieuw is. Laat ik u een voorbeeld geven van wat ik meemaakte toen

ik daar was. Dat was tijdens de ramadan. Toen kwam er een leerling van klas 7 aan de deur van de directrice, helemaal boos, helemaal opgefokt, omdat ze mee moest doen met gymles. Ze roept tegen de directrice in boosheid: ja, maar juf -- toen noemde ze de naam -- die komt niet in de hel. Daar is gedrag en als daar nog wat bovenop komt, is dat voor docenten niet meer begrijpelijk -- waar komt dit vandaan? -- maar ook haast niet meer hanteerbaar, niet meer goed mee om te gaan.

De heer **Van Raak**: We hebben het dus over basisscholen.

De heer **Meijs**: Dit is een basisschool. Een basisschool waar kinderen voor de juf staan, wijzen naar de V-hals van de juf en tegen haar zeggen: juf, dat is haram, dat mag niet. En de juf heeft geen idee wat ze dan moet zeggen, kan ik u vertellen.

De heer **Van Raak**: Aan hoeveel scholen in dit land moeten we dan denken, als het gaat om die parallelle samenleving en de problemen die u beschrijft? Het mag een schatting zijn. Hoe groot is het probleem?

De heer **Meijs**: Een heel groot deel.

De heer **Van Raak**: Een groot deel van wat?

De heer **Meijs**: Laat ik het maar heel concreet maken. Welke school je ook ingaat, als je naar de kantine van een middelbare school of van een roc gaat, zit daar kleurtje bij kleurtje, geloof bij geloof. Integratie? Misschien is integreren in Nederland zo goed mogelijk langs elkaar heen leven. Samen leren? Betekenisvolle vriendschappen, intercultureel of interreligieus? Eh ... Ze zijn er, maar het is niet de normale situatie. Ik denk dus dat de afstand tot elkaar, zonder dat dat meteen moet escaleren, in de samenleving veel groter is dan we, ook in het politieke veld, met elkaar hardop zeggen.

Als we het daarover hebben ... Laat ik het voorbeeld van de school in Utrecht benoemen. Als ik het daarover heb met wie dan ook, stel ik de vraag:

maar wie voelt zich hier nou verantwoordelijk voor? Een andere school, een entreeopleiding. Ook weer een prachtige school, met docenten die werkelijk op het randje van "kun je dit nog handelen of niet" staan. Dan vraag ik echt in emotie -- ik kan het niet anders vertellen -- hoe het kan dat niet iedereen aan hun deur zit te rammelen met de vraag: hoe kunnen we je helpen?

De heer **Van Raak**: Die leraren voelen zich dus ...

De heer **Meijs**: Ik maak het nog even af. Sorry, meneer Van Raak. Ik word een beetje boos nu.

De heer **Van Raak**: Ga uw gang.

De heer **Meijs**: De kans is groot dat ik het zelf moet gaan financieren en daar word ik droevig van.

De heer **Van Raak**: Hoe bedoelt u?

De heer **Meijs**: De begeleiding die daar nodig is. Ik heb A gezegd daar, op die telefonische noodoproep. Ik heb de telefoon aangenomen en ik ben in gesprek gegaan. In zo'n vraagstuk kun je niet meer loslaten. De hulp die daar moet gaan komen, is zo complex dat ik hem waarschijnlijk zelf als bureau ga financieren. Want ik ga het wel doen.

De heer **Van Raak**: Wie zou het moeten doen, volgens u?

De heer **Meijs**: Ik kan bijvoorbeeld naar u kijken. Ik kan naar de politiek kijken. Ik kan naar de gemeente kijken. Ik kan naar landelijke organisaties kijken. Ik kan naar het bestuur kijken van het roc, waar dit ook aan de hand is. Dit is een vraagstuk waar niemand zijn handen aan wil branden.

De heer **Van Raak**: Bij organisaties, bij overheden kunt u de naam van de school wel noemen?

De heer **Meijs**: Hoe bedoelt u die vraag?

De heer **Van Raak**: De school waar het om gaat, die kunt u bij de gemeente wel noemen?

De heer **Meijs**: Ja.

De heer **Van Raak**: We komen hier direct nog op terug, ook in het kader van mogelijke maatregelen. Dit gaat met name over politiek salafisme. Ik wil het even met u hebben over een andere vorm van beïnvloeding, wat soms wel "de lange arm van Ankara" wordt genoemd. Kunt u aangeven wat dat betekent specifiek voor scholen, voor onderwijs? Hoe ziet u beïnvloeding op scholen vanuit Turkije?

De heer **Meijs**: Na de coup in Turkije ben ik naar diverse Gülen scholen -- althans, zo werden ze bekendgemaakt toen -- gestuurd, één middelbare school en drie of vier basisscholen als ik het goed heb. Alleen al het feit dat ze als Gülen scholen bekend werden, riep een mate van bedreiging over deze scholen af die ik zelf -- ik heb een beetje een apart beroep -- nog nooit had meegemaakt en die ik ook volledig niet-Nederlands vind. U moet zich voorstellen dat het zo ver ging dat op een basisschool bij de kleuters beveiliging ingehuurd moest worden om die kids veilig naar school te kunnen laten gaan. Die bedreiging ging zo ver dat constant alle deuren in die school wekenlang op slot moesten zijn. Die bedreiging ging zo ver dat ouders en kinderen op lijsten kwamen te staan waarop stond dat deze mensen naar een terroristenscholen gingen. Die bedreiging ging zo ver dat docenten op die school in wanhoop in de eerste bijeenkomsten bij mij, mij de vraag stelden: maar Leon, zeg het eerlijk, zit ik dan op een foute school? De docenten wisten het zelf ook niet meer. Die bedreiging ging zo ver dat op een basisschool waar ik was, zeven docenten in de eerste week dat ik daar regelmatig was uit angst ontslag namen en niet omdat ze het niet meer met de school eens waren. Deze docenten gingen in hun eigen wijk, waar de school stond, boodschappen doen en werden ter plekke bedreigd.

De heer **Van Raak**: En dat heeft te maken met de coup poging in 2016 in Turkije?

De heer **Meijs**: Ja.

De heer **Van Raak**: Daarna ging u in die scholen aan de slag en zag u dit gebeuren. Hoe ging dat precies in zijn werk? Mevrouw Yücel heeft in het vorige verhoor gesproken over berichten die vanuit Turkije zouden komen. Was daar ook sprake van op deze scholen?

De heer **Meijs**: Ja. Ik weet dat diverse docenten gebeld zijn door het Turkse consulaat. Ik weet niet door wie, maar door het Turkse consulaat. Ook deze docenten kregen zinsneden te horen in dat telefoontje in de trant van: als jij denkt dat je na je pensionering naar Turkije terug kunt komen om te genieten van je pensioen, kan dat alleen maar als je nu ontslag neemt op deze terroristenschool. Dat had een enorme impact. Dat had echt een enorme impact. Ik heb daar gezien hoe de basisveiligheid van professionals weg was en dat had te maken met de benadering van buitenaf.

De heer **Van Raak**: Ik probeer dat goed te begrijpen. We hebben het dus over een school in Nederland, met Nederlandse docenten.

De heer **Meijs**: Allemaal scholen in de Randstad, die zelfs met naam en toenaam op de Turkse staatstelevsie in beeld gebracht werden.

De heer **Van Raak**: Als zijnde terroristenscholen?

De heer **Meijs**: Ik weet niet of ze ...

De heer **Van Raak**: Of Gülen scholen.

De heer **Meijs**: Ja, in ieder geval als Gülen scholen.

De heer **Van Raak**: Dat was dus vanuit consulaat van Turkije. Dus medewerkers van de regering van Turkije bellen op zo'n moment

Nederlandse docenten, Nederlandse leraren met een Turks-Nederlandse achtergrond, op en uit dan bedreigingen. Kunt u nog meer van dat soort voorbeelden van soorten dreigingen noemen, van wat voor taal er dan gebezigd wordt?

De heer **Meijs**: Ik denk dat dit de meest heftige is die ik van dichtbij heb meegemaakt. Ik stond niet bij het telefoontje, maar ik heb het toen uit de mond van diverse docenten gehoord. Ik denk dat die andere dreiging veel meer zo'n onderwaterdreiging is. Het sociale systeem -- mevrouw Yücel zei er ook al het een en ander over -- werkt zo dat ... Er zijn overigens ook lijsten geweest van kleine zelfstandigen. Dat was een vergelijkbare beweging, waardoor die van de ene op de andere dag geen klandizie meer hadden in de wijk. Wat ik vooral heb meegemaakt, is dat er ook onder ouders heel veel Facebookverkeer is geweest, met over en weer haatboodschappen en zwartmakerij die plaatsvond. Ik denk dat de optelsom van die zaken voor onveiligheid zorgde. Uit mijn hoofd gezegd, hebben rond de 580 of 590 ouders hun kinderen van deze scholen afgehaald. Ik heb een gesprek gehad met een tweetal directeuren en ze gevraagd wat de argumentatie was. Toen kreeg ik het antwoord dat het zelden was omdat ze het wilden.

De heer **Van Raak**: Ik probeer het heel even goed te begrijpen. U vertelt heel veel. Ik probeer het even een beetje op een rij te zetten. Nog even terug naar die telefoontjes. Een medewerker van de ambassade of het consulaat van Turkije belt dus een leraar in Nederland op een Nederlandse school, een leraar of lerares met een Turks-Nederlandse achtergrond, en zegt dan: als jij na je pensioen nog naar Turkije wilt, zul je ontslag moeten nemen. Waarom is dat voor zo'n docent heel bedreigend? U noemt dat extreem intimiderend. Waarom is dat voor zo'n leraar zo extreem intimiderend?

De heer **Meijs**: Dat is gissen voor mij, want ik heb er niet in gekeken. Het laat in ieder geval zien van hoe dichtbij het dan beleefd wordt. Het dichtbij is denk ik het volledige systeem waarin ook in Nederland het conflict voelbaar was en is opgebouwd. Als een conflict in Turkije ervoor kan zorgen dat een

brug -- ik weet niet meer hoe de mooie brug in Rotterdam heet -- volstroomt met trotse nationalistische Turkse Nederlanders, laat dat zien hoe dichtbij dat systeem dus functioneert. Dus als er van dat systeem uit dreiging is, is dat geen verwegdreiging, maar blijkbaar een hele dichtbijdreiging.

De heer **Van Raak**: Zo dichtbij dat zeven docenten van deze school, van deze ene school, toen ook daadwerkelijk ontslag hebben genomen?

De heer **Meijs**: Ja. Misschien kan ik die dreiging nog iets objectiever maken. Ik heb ook diverse debriefingstelefoontjes gehad, om het zo maar even te noemen, van politiechefs die wisten dat ik in die scholen was. Dat laat zien hoe de politie ook geïnteresseerd was in wat je dan ziet en wat er dan is. We weten -- u weet het ook -- dat er ik weet niet hoeveel zaken zijn geweest bij de politie over bedreiging, tot en met een aantal mishandelingen die hebben plaatsgevonden. Die dreiging was dus echt wel heel erg voelbaar.

De heer **Van Raak**: En u weet niet of er naar specifieke dreigingen, die dus hebben geleid tot ontslag van docenten in Nederland, op de een of andere manier onderzoek is gedaan of dat er tegen is opgetreden, richting het consulaat of de ambassade?

De heer **Meijs**: Nee.

De heer **Van Raak**: Een ander voorbeeld dat u noemde, was dat leerlingen van school werden gehaald. Hoe denkt u dat dat in zijn werk is gegaan? Waarom hebben die ouders plots besloten om toch in zo'n groten getale hun kinderen van die school te halen? Heeft dat te maken met die lijsten die in Turkije zijn gepubliceerd of is er misschien nog op een andere manier contact geweest?

De heer **Meijs**: Het heeft te maken met die lijsten, maar het heeft ook heel erg te maken met de sociale druk die dichtbij gegeneerd is. Dat ging zo ver dat zelfs families vanaf dat moment uit elkaar gingen. Men kon niet meer samen door één deur, want de een was voor Erdogan en de ander voor

Gülen. Het was dus allemaal heel erg tastbaar, heel dichtbij. Dat wat in Turkije gebeurde, was hier achter de voordeur.

De heer **Van Raak**: En leidde zelfs tot beveiliging van een basisschool.

De heer **Meijs**: Ja. Overigens schiet me nu een fantastisch momentje te binnen. Met elkaar hadden we er heel veel zorg over dat het onder leerlingen zou gaan escaleren. Dat is nergens gebeurd. In docententeams is het wel gebeurd dat die niet meer fatsoenlijk met elkaar konden spreken. Maar ik herinner me nog heel goed een opmerking op een middelbare school, waar jonge mensen met elkaar hadden afgesproken: wij gaan het hier niet over hebben, want vriendschap is belangrijker. Ik heb dus heel veel vertrouwen in de toekomst, om het maar zo te zeggen.

De heer **Van Raak**: Waren de mensen die benaderd werden, die docenten die vanuit de ambassade of het consulaat benaderd werden, mensen met een Koerdische achtergrond of waren het Gülenaanhangers? Weet u dat?

De heer **Meijs**: Het waren mensen die werkten op een Gülen school -- sorry dat ik het weer zo zeg, maar zo werd het bekendgemaakt -- en van wie blijkbaar de buitenwereld aannam dat het dan ook gülenisten waren, wat dat dan ook precies mag betekenen. Die vereenzelving was dus een-op-een: als je daar werkt, ben je fout. Sterker nog, dan ben je eigenlijk een terrorist.

De heer **Van Raak**: Er zijn ook docenten niet weggegaan. Die zijn gebleven op die school. Kunt u iets vertellen over hoe die situatie voor hen is geweest?

De heer **Meijs**: Wat ik gezien heb, is dat er dus enorm veel druk op stond. Wat ik gezien heb, is dat zo'n docententeam in een internationaal politiek conflict kwam te staan. Het waren dus geen docenten meer, maar slachtoffers van een internationaal conflict. Die waren ook volledig uit hun docentenrol gerukt, om het maar zo te zeggen. Ik krijg weer een beeld van een jonge man, van een jonge docent, die voor mij staat en die letterlijk met de tranen in zijn ogen tegen mij zegt, waarbij hij naar mij wees: maar Leon,

morgen staan ze voor me. Ik zeg: wie bedoel je? Hij zegt: morgen staan die leerlingen voor me en dan gaan ze aan mij vragen "voor wie ben jij, voor Erdogan of voor Gülen?". Die beste mensen raakten verscheurd. Die raakten oprecht verscheurd in hun taak die ze op dat moment nog hadden.

Ik heb ze uit dat conflict moeten of mogen halen -- ik weet niet welk werkwoord het meest toepasselijk is -- en ze weer terug moeten brengen naar hun docentenrol. Ik heb ze moeten helpen met het maken van brieven aan de ouders, waarin ze naar de ouders toe konden formuleren wat daar kon en wat niet, en waarin het ook moest gaan over dat het geen plek was voor het politieke debat: dit is een school, voor het geval je het vergeten bent. Ik heb ze moeten helpen met het maken van de eerste lessen weer. Hoe ga je het overmorgen doen als die kids weer op school komen? Ik heb ze dus enorm uit de angst moeten halen of mogen halen. Moeten helpen. Ik weet het niet precies.

Ik heb enorm ook met die directie geklankbord over wat hun docenten van ze nodig hadden. Ik heb het bestuur en teams met elkaar in gesprek gebracht, omdat zo'n team vond dat het volledig in de kou stond. Want het bestuur was veel meer bezig met het politieke debat en was volledig vergeten wat het betekende in de school. Samen met die docenten zijn we de veiligheid gaan organiseren. Dus ja, dat waren stappen waarvan je zegt: hoe kan het dat we dat moeten doen in een school in Nederland?

De heer **Van Raak**: Dat was na de coup poging van 2016. Is het sindsdien weer genormaliseerd of zijn die tegenstellingen, die parallelle samenlevingen, gebleven?

De heer **Meijs**: Die samenlevingen zijn gebleven en het is nu weer een onderwatersprek, een onderwaterconflict. Met elkaar, u en ik, weten we dat het zo is, dat het bestaat. Met elkaar, u en ik, weten we dat het een probleem is, een vraagstuk is, in dit land. Met elkaar, ieder bestuur, weet dat

dit een vraagstuk en een probleem is. Iedere gemeente weet het. Maar we hebben het er niet over.

De heer **Van Raak**: En hoe groot is dat probleem dan? Hoe groot is de groep die in die parallelle samenleving verdwenen is of dreigt te verdwijnen?

De heer **Meijs**: Die groep is divers. We moeten niet doen alsof het een specifieke groep is. Die groep is divers. De redenen van het in een parallelle samenleving zitten, zijn ook divers. Het gedrag is vergelijkbaar, namelijk tegengedrag. Je ziet steeds meer tegengedrag. Die groep is zo substantieel dat als je het in het onderwijs gaat hebben over geloof, als je het in het onderwijs gaat hebben over seksuele of genderdiversiteit of als je het in het onderwijs gaat hebben over discriminatie, de gemiddelde docent zijn hart vasthoudt.

De heer **Van Raak**: Als we het over die parallelle samenlevingen hebben, gaat dat dan over duizenden mensen, tienduizenden of meer? Hoe groot is dat, of is dat niet te zeggen?

De heer **Meijs**: Ik denk dat het niet eens de grootte is die daar altijd het belangrijkste in is. Laat ik een concreet voorbeeld geven. Als mijn agenda het enigszins toestaat -- in alle eerlijkheid, het wordt steeds complexer en ook dat zegt iets over de grootte waarover u het heeft -- laat ik me uitnodigen op een school, meestal is dat een roc. Dan zeggen we met elkaar: laten we nou eens een klas uitzoeken waar echt de spanning zo voelbaar is dat docenten een betere dag hebben als ze daar geen les hoeven te geven. Sorry dat ik het even cynisch zeg.

Laat ik een voorbeeldje geven van een school waar ik dat deed op de afdeling zorg. Dat is over het algemeen de makkelijkste afdeling, omdat daar het meest invoelende publiek zit. Het zijn allemaal meiden en één jongen. In de klas zitten drie moslima's en voor de rest zijn het allemaal Nederlandse meiden zonder migratieachtergrond. Binnen twee minuten vliegen de complottheorieën door de ruimte heen en dat komt doordat die beste meiden

het gevoel hebben: wat wij ook zijn en wat wij ook zeggen hier, we worden hier door jullie toch niet geaccepteerd. Ook dat is een onderdeel van die parallelle samenleving. Dat is helemaal niet een samenleving omdat die alleen Turks van achtergrond zou zijn. Je ziet dan dat die parallelle samenleving steeds meer naar de oppervlakte komt. Die borrelt steeds meer onder de oppervlakte. Als een gemiddelde docent dat voor zich krijgt, gaan de luiken dicht. Die heeft geen idee wat hij moet doen op zo'n moment. Als een gemiddelde docent de haatboodschappen door de ruimte gestrooid hoort worden, is die vaak in het beste geval in staat om het te onderdrukken. U en ik weten dat we dan weer een waterbedeffect aan het creëren zijn, namelijk: iedereen mag hier van alles vinden, behalve wij. Daarmee voeden we wat we juist niet willen voeden.

De heer **Van Raak**: Dat voorbeeld van dat roc, die school, die u noemt, is dat naar uw idee een bijzondere school of is dat een gemiddelde school?

De heer **Meijs**: Nee, dat is een heel gemiddelde school en een heel gemiddelde klas. Dat betekent helemaal niet, wil ik er wel even bij zeggen, dat die dames daarmee radicaal zouden zijn of zouden radicaliseren. Verre van, denk ik.

De heer **Van Raak**: Wat wilt u dan zeggen?

De heer **Meijs**: Dat de boosheid over onze samenleving zo groot is dat dat een flink deel van die parallelle samenleving bepaalt.

De heer **Van Raak**: Dus die boosheid is naar uw mening zo groot dat die ruimte biedt voor radicale extremistische denkbeelden ...

De heer **Meijs**: Ik koppelde die woorden daar niet aan.

De heer **Van Raak**: Nee, maar hoe zou u het dan zeggen?

De heer **Meijs**: Die boosheid is zodanig dat dit gedrag van, in dit geval, deze meisjes nog begrijpelijk wordt ook. Die boosheid kan vervolgens nog gevoed worden -- dan maak ik het even hypothetisch, want dat had niks met deze meiden te maken -- doordat die meiden een zoektocht gaan maken, omdat ze willen weten wie er nou voor zorgt dat die onrechtvaardigheid zoals zij die ervaren, bestaat. Als ze op internet gaan zoeken en ze hebben een islamitische achtergrond, komen ze negen van de tien keer op internet vrijwel direct in salafistische omgevingen terecht waar niet een gematigde islam die gebaseerd is op humane waarden verkondigd wordt, maar waar juist gevoed wordt wat ze voelen.

De heer **Van Raak**: Kunt u iets meer zeggen over wat voor complotten en wat voor soort haatboodschappen u dan tegenkomt? U gaf het voorbeeld van dat roc. Aan wat voor soort complotten of haatboodschappen moeten wij dan denken?

De heer **Meijs**: De aanslagen op het World Trade Center, dat is de CIA geweest. De aanslag op Zaventem, dat was de Mossad. Al die bommen, dat wordt gedaan om ons in een kwaad daglicht te stellen. Jullie weten ook wel dat dat helemaal niet waar is, dat wij dat helemaal niet doen. Een hele trits van verhalen. Na willekeurig welke aanslag staat internet weer vol met dit soort bevestigende verhalen. Jonge mensen zijn niet meer in staat om nog te onderscheiden wat daarin waarheid en propaganda is. De propaganda daarin wordt steeds professioneler. De schreeuwpropaganda is al weer lang verleden tijd. Het is genuanceerd en het is superslim gemaakt. Het ziet er gelikt uit. Er zit hoogstaande denkkraft achter. Ik dacht dat de AIVD, Dick Schoof, het ook weer had over hoe hoog opgeleid de aanjagers binnen het salafisme zijn. Ze weten precies welke rechten we hier allemaal hebben, maar over plichten hoor je ze nooit praten. Het is dus van een hoogstaand niveau.

De heer **Van Raak**: Docenten vertellen dan tegen u: wij weten niet meer wat we moet doen.

De heer **Meijs**: De docenten kennen deze wereld niet eens. Overigens is deze wereld ook diverser. Ik snap dat we het hier over de islamitische vraagstukken hebben. Althans, dat deel wat daarin islamitisch is. Maar het is net zo op extreemrechts. Dat moet ik wel een keer gezegd hebben.

De heer **Van Raak**: Vorig jaar viel Turkije ook Syrië binnen. Welke gevolgen zag u dat dat had op scholen in Nederland?

De heer **Meijs**: Het is wederom een aanwakking van je Turks-nationalistische trots. Die wordt daarmee gevoed. Ik hoorde mevrouw Yücel ook al zeggen, meen ik: als je trotser bent op meneer Erdogan dan op meneer Rutte, dan gaat er iets mis. Dan klopt er iets niet meer. Je mag ook trots zijn op meneer Erdogan, by the way. Daar heb ik helemaal niets op tegen. Maar als je vanuit de trots daarop dus niet trots kunt zijn op meneer Rutte -- sorry meneer Rutte, dat ik u hierbij betrek -- dan klopt er iets niet. Dit zijn momenten van nationale trots die ook een impact hebben in Nederland. Ik heb daar overigens geen escalaties van gezien. Maar ik zie ook niet alles, zeg ik er meteen bij.

De heer **Van Raak**: Het gaat dus hier om leerlingen die, als hen gevraagd wordt "wie is jullie premier?" antwoorden ...

De heer **Meijs**: Niet meneer Rutte.

De heer **Van Raak**: Wie dan?

De heer **Meijs**: Ik ben Turks.

De heer **Van Raak**: Dus meneer Erdogan.

De heer **Meijs**: Ja. Ik ben Turks.

De heer **Van Raak**: Hebt u ook vanuit die scholen gezien wat voor bredere impact het heeft gehad op de verhoudingen binnen de Turks-Nederlandse gemeenschap?

De heer **Meijs**: Zover ben ik daar niet in geweest toen dat plaatsvond. Wat ik daar wel nadrukkelijk heb gezien, is hoe verscheurd, gepolariseerd de Nederlands-Turkse gemeenschap -- ik weet niet eens of je die woorden nog zo kunt koppelen -- is. We hebben het over polarisatie tussen allerlei groepen, maar we hebben het in Nederland nog heel weinig over de polarisatie binnen gemeenschappen zelf en die is ook hartstikke groot.

De heer **Van Raak**: Wat zouden we eraan kunnen doen? Hebt u daarover nagedacht? Vast wel.

De heer **Meijs**: Dit is mijn leven, waar ik het over heb. Er werd in het vorige gesprek ook al even aan gerefereerd. Kijk bijvoorbeeld naar het programma in Rotterdam, waarin je als land zegt: dit kan niet -- Rotterdam-Zuid, op dat niveau -- in onze samenleving, dat kan niet. Als je vraagstuk wel oppakt en niet meer wegstijgt ... Van dat andere vraagstuk kijken we namelijk nog steeds weg. We voelen ons er allemaal verantwoordelijk voor, maar we stappen niet naar voren. Bij dit vraagstuk is nu gezegd: dit kan niet, we pakken het op. Je ziet dat er door dat serieus op te pakken vervolgens meer kinderen, ook uit Rotterdam-Zuid, hogere opleidingen aan het doen zijn. We zien dat meer mensen weer in werk komen. Je ziet dus letterlijk hoe de sociaal-economische omstandigheden in die wijken daar weer aan het verbeteren zijn.

Wat er nog mag gebeuren, is dat je op een gegeven moment met elkaar gaat constateren daar dat het nu tijd wordt om de vraagstukken te gaan aanspreken die we ook daar nog niet durven aanspreken. Dat betekent dus, als ik het af mag maken, dat je op het moment dat je basis, je fundament, weer een niveau heeft dat past bij onze welvaartsstaat, in staat zou moeten zijn om het ongemak op te zoeken, dus ook om die democratische waarden en de visies daarop echt met elkaar te gaan bespreken, net zozeer als dat je geloof en verschil in geloof echt met elkaar wil gaan bespreken en net zozeer als je onze superbelangrijke democratische waarden als het gaat om seksuele of genderdiversiteit met elkaar durft te gaan bespreken.

Maar dat veronderstelt dat die klassieke organisaties -- ik zeg dit met liefde -- gaan beseffen dat ze dus vanuit klassiek denken naar dit "nieuwe" vraagstuk gaan kijken. Want als we kijken naar die klassieke organisaties, zien we organisaties waar deels in de organisaties zelf exclusie plaatsvindt en waar deels in die organisaties zelf nog een volledig passieve houding naar de gewenste ontwikkeling is. We zien dat men in die organisaties zelf blij wordt als de percentages gehaald worden en zegt: we hebben toch de diversiteit in de organisatie? Met andere woorden: beleidsmatig zijn we wat we zouden moeten zijn. Maar er zijn nog heel weinig initiatieven zoals die nu in veel steden gebeuren, waarin we gaan experimenteren naar inclusie toe en het echt willen gaan doen. Aan de hand daarvan gaan we merken hoe ontzettend moeilijk het is. We moeten onszelf gaan herwaarderen.

De politie -- ik ben een enorme fan van de politie -- zit in een enorm ondankbare situatie, want ze zijn voorloper op dit vraagstuk in Nederland, beweer ik. En het is zo ondankbaar als je vervolgens kijkt hoe daar de schijnwerpers op staan. De politie heeft als eerste -- dat vind ik echt -- grote democratische steunpilaar van onze land gevoeld dat de manier waarop we het aan het doen waren, niet meer werkt.

De heer **Van Raak**: Voor alle helderheid: u zegt dat we moeten durven spreken waarover we nu niet kunnen spreken, niet durven spreken. Zou u kort kunnen samenvatten wat het precies is waar we nu niet over kunnen of durven spreken?

De heer **Meijs**: Bijvoorbeeld over die boosheid van dat meisje in die klas waar ik het net over had. Of bijvoorbeeld over dat het misschien ook een zekere mate van logica in zich heeft dat die boosheid er is. Of bijvoorbeeld over het verdriet -- ik wil zijn naam niet noemen, daar wil ik even terughoudend in zijn -- van een Marokkaans-Nederlandse vader wiens zoon als een van de eersten in Aleppo gestorven is met die bomvaten. Het verdriet dat deze vader heeft, het verdriet over hoe hij zich alleen gevoeld heeft in dit

land en hoe hij zich veroordeeld heeft gevoeld in dit land terwijl hij een heel goede vader is en een heel goede Nederlander is.

De heer **Van Raak**: En als het gaat om politieke maatregelen? We hebben het natuurlijk vaak over financiering uit het buitenland als middel van beïnvloeding. Er zijn een aantal mensen geweest die hier gezegd hebben: we moeten financiering verbieden of er moet helder gemaakt worden waar het aan besteed wordt. Zijn dat maatregelen waarvan u denkt dat die kunnen helpen?

De heer **Meijs**: Ik zou het in ieder geval symbolisch al uiterst wenselijk vinden, de boodschap die het afgeeft al zeer belangrijk vinden. Ik heb natuurlijk ook naar alle verhoren gekeken en geluisterd, en ik snap verdomd goed hoe moeilijk dat zal zijn, gezien onze wetgeving. Ook dat is de pijn van de democratie, die we met elkaar met liefde moeten dragen vrees ik.

Ik zou veel meer neigen naar een oproep aan de politiek om dit vraagstuk net zo aan te pakken als we het vraagstuk van Rotterdam-Zuid aanpakken. Dat betekent dat we het vraagstuk eerlijk in de ogen gaan zien, dat we ook gaan zien dat de politiek niet onze beste vriend is als het gaat over dit vraagstuk. De politiek moet ook gaan snappen -- ik snap dat polarisatie ook de kern van de politiek is -- dat die zich net zo zal moeten herwaarderen als bijvoorbeeld de politie dat nu aan het doen is. Als ik naar de debatten in de Kamer luister, hoor ik daar zinnen die ik met docenten soms moet oefenen omdat zij niet meer weten hoe ze met die zinnen om moeten gaan. Het voorbeeld in de politiek is dus niet het voorbeeld voor dat meisje in de klas. Mijn belangrijkste boodschap is, denk ik, de oproep om dit vraagstuk echt vast te pakken en geen Nationaal Programma Rotterdam Zuid te maken, maar een Programma Nederland, waarin we echt met elkaar gaan ontwikkelen naar wat de inclusie van ons vraagt. Inclusie gaat dus niet meer over aantallen, maar inclusie vraagt dat we echt samen willen zijn.

De heer **Van Raak**: Ten slotte. We bespraken met u het ontstaan van parallelle samenlevingen en wat dat voor invloed heeft op scholen en docenten, de invloed vanuit Golfstaten en vanuit Turkije. U hebt ons veel verteld, maar u zei ook in een bijzin, bijna verontschuldigend, dat u toch heel optimistisch bent. Kunt u ten slotte nog eens toelichten waarom u desondanks, ondanks uw verhaal, toch optimistisch bent?

De heer **Meijs**: Wat een mooie vraag. Ik noemde u het voorbeeld van die jongen op die middelbare school die ook als Gülen-school bekend staat en die zegt: wij moeten het daar maar niet over hebben, want vriendschap is belangrijker. Ik zie docenten en ik zie professionals bij de politie die dit net zo belangrijk vinden als ik het vind en waarschijnlijk zoals u het ook zult vinden. Ik zie een oprechte worsteling.

Ik zie ook soms een ontzettende eerlijkheid bij docenten. Als ik bijvoorbeeld door een school gevraagd wordt of naar een school gestuurd ben omdat er mogelijk een radicaliseringscasus aan de hand is, ga ik met zo'n team in gesprek. Dat team heeft dan, in de casus die me nu te binnen schiet, de directie, het bestuur gevraagd om die jonge gast van school te verwijderen, omdat hij zelfs niemand meer een hand geeft. Hij heeft nu zo veel minachting voor onze mores en hij is respectloos, dus nu kunnen hem niet meer hebben. Dan ga ik docenten vertellen dat ze als hun intentie als pedagoog is om deze jongeman nog een mogelijk zetje te geven op de radicaliseringsladder, uitstekend en effectief bezig zijn. Dan hoef ik nog maar twee zinnen te zeggen en we gaan een ander gesprek voeren.

Dan mag ik met ze in gesprek over de vraag wat hij -- naast dat er specialisten omheen moet komen, waar ik er dan een van mag zijn -- van ze nodig heeft. Welk soort gesprekken moeten we met hem gaan voeren en wie gaat dan doen? Dan ga ik met de mentor praten van deze jongeman en dan stel ik die na een tijdje de eerlijke vraag: maar wil jij dit wel? Dan zegt die beste mentor met enige aarzeling: "Als ik heel eerlijk ben: nee, want ik vind hier heel veel van." Dat is supereerlijk en daar wordt ik ook blij van. Dan ga ik

met andere docenten die ik daar gezien heb in gesprek en dan zoek ik iemand uit van wie ik allang gevoeld heb dat die dat kan en wil. Dan ga ik met zo iemand in gesprek en dan zeg ik tegen hem: zou jij het leuk vinden om een enorme taakverzwarende te krijgen in het komende halfjaar? Dan kijkt zo iemand mij vreemd aan en dan zeg ik: "Ik zou willen voorstellen dat wij de klas gaan vertellen dat jullie zo druk zijn dat we de klas in tweeën moeten gaan splitsen en dat jij dus de mentor wordt van de tweede helft, waar dan deze jongeman in zit, en ik ga jou begeleiden in het voeren van de gesprekken. Vind je het goed om deze taakverzwarende te doen?" Dan is er geen seconde aarzeling.

De heer **Van Raak**: Dank u wel.

De heer **Meijs**: Als het over vertrouwen gaat: dit geeft mij ook heel veel vertrouwen.

De **voorzitter**: Dan zijn wij hiermee aan het einde van dit verhoor gekomen. Dank u wel voor uw komst naar de Kamer, meneer Meijs.

Sluiting 17.20 uur.